

**Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
Проректор із навчальної роботи

М. Б. Боднар

«30» серпня 2021 р.

ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ

з першої предметної спеціалізації

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

спеціальність **014.02 Середня освіта (Мова та література (польська))**

освітньо-професійна програма **014 Середня освіта (Мова та література (польська))**

Кременець 2021

СХВАЛЕНО на засіданні кафедри іноземних мов та методики їх викладання
Протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.

Завідувач кафедрою:

доц. Н.Г. Воронцова

Укладачі:

Глотов О.Л., доктор філологічних наук, професор;

Дирибало О.І., кандидат філологічних наук, старший викладач.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
1. Вимоги до студентів на кваліфікаційному іспиті з першої предметної спеціалізації.....	7
2. Структура та зміст іспиту	8
2.1. Перше завдання: Усне повідомлення та бесіда з екзаменатором на запропоновану тему з польської мови.....	8
2.2. Друге завдання: Питання з теоретичних дисциплін.....	9
2.3. Третє завдання: Інтерпретація та лінгвістичний аналіз уривку автентичного тексту художньої літератури польською мовою.....	19
2.4. Четверте завдання: Питання з методики навчання іноземних мов.....	20
2.5. П'яте завдання: Питання з педагогіки.....	21
3. Підсумкова оцінка за іспит.....	23
4. Список рекомендованої літератури.....	24

Пояснювальна записка

Кваліфікаційний іспит з першої предметної спеціалізації є підсумковою формою атестації здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою 014 Середня освіта (Мова та література (польська)) та має на меті контроль рівня сформованості теоретичних та практичних знань випускників-бакалаврів, а також їх готовності до реалізації професійних функцій учителя польської мови в закладах середньої освіти.

Кваліфікаційний екзамен з першої предметної спеціалізації здійснюється у формах особистої презентації здобутих бакалавром компетентностей, які дозволяють визначити рівень досягнення програмних результатів навчання, а саме:

- рівень володіння практичними навичками користування польською мовою, що складають набуту в процесі навчання комунікативну компетенцію студентів-випускників;
- наявність у студентів-випускників знань про теоретичні засади провідних галузей лінгвістики, а також володіння сукупністю сучасних методів та підходів до вивчення мови.

Для проведення іспиту організується екзаменаційна комісія. Комісія створюється щорічно наказом ректора і діє протягом календарного року.

До складання іспиту допускаються студенти, які виконали усі вимоги навчального плану, зокрема програм з практичних та теоретичних курсів з навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом та ОПП зазначеної спеціальності.

Програма кваліфікаційного іспиту з першої предметної спеціалізації призначена для студентів, які закінчують Кременецьку обласну гуманітарно-педагогічну академію ім. Тараса Шевченка за денною (стаціонарною) формою навчання зі спеціальності 014 Середня освіта (Мова та література (польська)) ступеня вищої освіти – бакалавр.

Іспит проводиться іноземною мовою, що вивчається, а також державною мовою.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК2. Здатність навчатися та самонавчатися.

ЗК3. Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою.

ЗК4. Здатність до планування та розподілу часу.

ЗК5. Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.

ЗК6. Здатність застосовувати знання на практиці.

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК9. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК10. Здатність оцінювати і підтримувати якість роботи.

ЗК11. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК12. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК1. Знання сучасних методологічних засад предметної спеціалізації, теорії польської мови.

ФК2. Уміння застосовувати сучасні методики й освітні технології викладання польської мови (зокрема інформаційні) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти.

ФК3. Здатність визначати й реалізувати ефективні підходи (методи) у вивченні й викладанні польської мови на підставі вітчизняного й міжнародного досвіду.

ФК4. Здатність до розроблення навчально-методичних матеріалів для проведення занять (зокрема в інтерактивному режимі) в закладах загальної середньої освіти.

ФК5. Трансфер сучасних наукових досягнень у заклади загальної середньої освіти, практику навчання польської мови.

ФК6. Здатність створювати умови для переносу лінгвістичних знань та навчального досвіду у вивченні рідної та польської мов, розвивати мовну увагу, виявляти подібності й відмінності в різних мовах.

ФК7. Володіння методиками білінгвального та інтегрованого навчання мови і фахового змісту, основами дидактики багатомовності, методикою паралельного вивчення споріднених мов.

ФК8. Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, обмін досвідом професійної діяльності.

ФК9. Здатність реалізовувати управлінські функції (аналіз, прогнозування, організація, контроль, самоконтроль у процесі організаційно-методичної, навчально-методичної, науково-дослідної, виховної та інших видів діяльності).

ФК10. Вільне володіння українською мовою, демонстрування її ресурсів, стильового багатства, вагомої суспільної ролі в державі.

ФК11. Володіння польською мовою на рівні не нижче С1, дотримання сучасних мовних норм, опанування різних видів мовленнєвої діяльності, формування мотиваційного контексту для продуктивного вивчення польської мови, утвердження ролі польської мови як засобу комунікації.

ФК12. Здатність адекватно використовувати мовленнєві одиниці, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі професійної і міжособистісної комунікації, володіння різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ФК13. Здатність викладання польської мови на підставі особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів.

ФК14. Орієнтування у світовому літературному процесі (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки польського письменства для формування культурного кругогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК15. Уміння застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

ФК16. Уміння застосовувати методи діагностування й контролю досягнень учнів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Демонструвати знання основ філософії, педагогіки та психології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, в обсязі, необхідному для розуміння причинно-наслідкових зв'язків у розвитку особистості, суспільства й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності.

ПРН2. Володіти комунікативною мовленнєвою компетентністю з польської мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти) на рівні C1, здатний вдосконалювати та підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.

ПРН3. Визначати сутність процесів навчання й виховання у закладах загальної середньої освіти, їх психолого-педагогічні основи в загальних поняттях та термінах, що є необхідним для успішної практичної діяльності.

ПРН4. Демонструвати розуміння ролі наукових досліджень у житті суспільства, усвідомлення значення науково-дослідницької складової в педагогічній професії в обсязі, необхідному для організації та проведення власних досліджень та впровадження їх результатів у практику.

ПРН5. Володіти різними видами аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН6. Демонструвати знання методів формування навичок самостійної роботи й розвитку творчих здібностей і логічного мислення учнів в обсязі, необхідному для успішного вивчення фахових дисциплін.

ПРН7. Розробляти, планувати, організовувати власне теоретичне та експериментальне дослідження в професійній діяльності з метою вирішення актуальних проблем системи загальної середньої освіти за спеціальністю та спеціалізацією.

ПРН8. Демонструвати уміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання у сфері загальних і професійно-орієнтованих дисциплін при розв'язанні соціально-професійних завдань, обирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання.

ПРН9. Організовувати навчальну діяльність учнів, керувати нею й оцінювати її результати з метою набуття практичних навичок.

ПРН10. Демонструвати детальні знання спеціально вибраної галузі (відповідно до обраної спеціальності та спеціалізації) шляхом говоріння, читання, вивчення та звітування про зміст важливих праць на обрану тематику.

ПРН11. Знати мовну норму, соціокультурну ситуацію розвитку польської мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс сучасності.

ПРН12. Володіти навичками проведення діагностичних вимірів з метою їх ефективного використання у вивченні особистості учасників навчального процесу (учителів, учнів) з метою створення позитивного психологічного клімату у класі.

ПРН13. Планувати, проектувати, конструювати, організувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навиків із професійно-орієнтованих дисциплін.

ПРН14. Застосовувати сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти.

ПРН15. Зрозуміло доносити власні висновки, знання та їх обґрунтування до учнів, користуючись основними поняттями та термінами професійно-орієнтованих дисциплін з обраної спеціальності та спеціалізації.

ПРН16. Формувати комунікаційну стратегію з суб'єктами взаємодії з дотриманням етичних норм, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших, використовувати ефективні стратегії спілкування залежно від ситуації.

ПРН17. Виявляти готовність приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування майбутніх наслідків на основі отриманих професійних знань.

ПРН18. Визначати рівень особистісного і професійного розвитку, моделювати траєкторію особистісного самовдосконалення, виявляти здатність до самоорганізації професійної діяльності, застосовувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних практичних задач.

ПРН19. Виявляти відповідальність за розвиток професійного знання і практичних навиків, здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної освітньо-професійної цілі, включаючи ситуації невизначеності вимог і умов.

ПРН20. Виявляти знання про польську літературу в контексті глобалізаційних процесів.

ПРН21. Організувати та коректувати діяльність учнів в процесі навчання.

ПРН22. Здатність до самостійного та автономного навчання упродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у сфері професійної діяльності, уміння застосовувати творчі здібності, які характеризують готовність до створення принципово нових ідей.

1. Вимоги до студентів на кваліфікаційному іспиті

Кваліфікаційний іспит з першої предметної спеціалізації передбачає перевірку практичних навичок випускників та оцінювання набутої комунікативної компетенції, яка передбачає здатність сприймати, розуміти та використовувати іноземну та рідну мову відповідно до умов комунікації, найбільш важливими з яких є сфери та ситуації спілкування з урахуванням фактора адресату і характеру взаємодії співрозмовників. У структурі комунікативної компетенції виокремлюються такі її складники: лінгвістична, мовленнєва та лінгвокраїнознавча. Лінгвістична компетенція охоплює знання системи мови за її рівнями: фонетичним, морфологічним, лексичним, словотвірним, синтаксичним, а також основ стилістики мови і стилістики тексту та відповідно до цього – знання орфоепічних, граматичних, лексичних та стилістичних норм іноземної та рідної мови. Мовленнєва компетенція полягає в володінні способами формулювання думок за допомогою знань мови в різних комунікативних ситуаціях, сферах спілкування і різних видах мовленнєвої

діяльності. До мовленнєвої компетенції належать також вміння та навички використовувати базовий словник в усній та письмовій формі в обсязі програмних вимог у рецептивних та продуктивних видах мовленнєвої діяльності. Лінгвокраїнознавча компетенція включає в себе знання про основні особливості соціокультурного розвитку країни та вміння організувати свою мовленнєву поведінку відповідно до них.

Володіння системою знань теорії мови передбачає знання основних засад теоретичної фонетики, теоретичної граматики, історії мови, лексикології, стилістики, а також закономірностей навчання польської мови як засобу спілкування, освіти, виховання й розвитку. Відповідаючи на теоретичні питання філологічного циклу, студент повинен розкрити суть поставленої проблеми, показати вміння та навички визначати окремі мовні явища, систематизувати та інтерпретувати їх, виходячи із загальних закономірностей системи мови та її функціонування.

Здійснюючи лінгвостилістичний аналіз тексту, бакалавр повинен продемонструвати достатній рівень володіти різними видами аналізу художнього твору, визначити його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, назвати стилістичні засоби аналізованого тексту та проілюструвати їх прикладами, показати уміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання.

Знання теоретичних основ методики іноземної мови та володіння методиками роботи на уроці польської мови бакалавр демонструє, розкриваючи суть четвертого питання екзаменаційного білета. Бакалавр має вміти планувати, проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навиків із професійно-орієнтованих дисциплін, логічно застосовувати сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх навчальних закладах, виявляти відповідальність за розвиток професійного знання і практичних навиків, здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної освітньо-професійної цілі, включаючи ситуації невизначеності вимог і умов.

Володіння інформацією про сучасний стан педагогічної науки бакалавр демонструє, відповідаючи на п'яте питання екзаменаційного білета. Студент має зрозуміло сформулювати власні висновки, знання та їх обґрунтування, користуючись основними поняттями та термінами педагогічних дисциплін, продемонструвати навички проведення діагностичних вимірів з метою їх ефективного використання у вивченні особистості учасників навчального процесу, а також вміння створювати позитивний психологічний клімат у класі.

2. Структура та зміст іспиту

Іспит включає завдання як з практичних, так і з теоретичних аспектів польської мови. Час, що надається студенту для підготовки до відповіді – 1 академічна година.

2.1. Перше завдання: Усне повідомлення та бесіда з екзаменатором на запропоновану тему.

Орієнтовна проблематика усних повідомлень:

[Введіть текст]

1. Potykając się, można zejść daleko; nie wolno tylko upaść i nie podnieść się.
2. Geniusz to mieszanina jednego procenta natchnienia z dziewięćdziesięcioma dziewięćdziesięcioma procentami potu.
3. Jeśli chcesz poznać wartość pieniędzy, spróbuj ich trochę od kogoś pożyczyć.
4. Zawsze się znajdzie odpowiednia filozofia do braku odwagi
5. Mieć rację – to niewiele. Nawet stary nieczynny zegar dwa razy na dobę ma rację.
6. Jeśli umiesz coś wymarzyć, to potrafisz to osiągnąć.
7. Człowiek owładnięty nową ideą jest wariatem, dopóki idea ta nie odniesie sukcesu.
8. Najdalej zajdzie ten człowiek, który wie dokąd idzie
9. Kieruj swoim interesem, bo inaczej on tobą pokieruje
10. Żaden instynkt, nawet płciowy, nie ulega tak łatwo zboczeniom jak instynkt posiadania
11. Rzeczą, którą najtrudniej w świecie zrozumieć jest podatek dochodowy
12. Należy być chciwym, gdy inni się boją, ale należy się bać, gdy inni robią się chciwi
13. Ci, którzy są wystarczająco szaleni, by myśleć, że są w stanie zmienić świat, są tymi, którzy go zmieniają
14. Pieniądza nie należy gonić, trzeba wyjść mu naprzeciw
15. Myślenie to najcięższa praca, dlatego tak niewielu jej się podejmuje
16. Nasze życie jest takim, jakim uczyniły je nasze myśli
17. Martw się, co inni ludzie o tobie myślą, a zawsze będziesz ich więźniem
18. Życie jest jak jazda na rowerze. Żeby utrzymać równowagę, musisz być w ciągłym ruchu
19. Dramatem życia jest to, że starzejemy się zbyt szybko, a mądrzejemy zbyt późno
20. Krytyka jest czymś, czego możemy łatwo uniknąć nie mówiąc nic, nie robiąc nic i będąc nikim
21. Najcenniejszych rzeczy w życiu nie nabywa się za pieniądze
22. Życie zaczyna się tam, gdzie kończy się lęk
23. Wiele osób umiera w wieku dwudziestu pięciu lat i nie zostaje pochowanych aż do siedemdziesięciu pięciu
24. Życie nie jest sprawiedliwe i być może to dobra wiadomość dla większości z nas
25. Jeśli nie potrafisz latać, biegnij. Jeśli nie potrafisz biegać, chodź. Jeśli nie potrafisz chodzić, czołgaj się. Cokolwiek jednak robisz, poruszaj się do przodu
26. Nigdy nie oddałbym życia za swoje przekonania, ponieważ mogę się mylić
27. To co nas nie zabije, uczyni nas silniejszymi
28. Nikt nigdy nie stał się wielki przez pokazywanie jak mały jest ktoś inny
29. Statek stojący w porcie jest bezpieczny, ale nie po to buduje się statki, by stały w portach
30. Kłamstwo jest najprostszą formą samoobrony

2.2. Друге завдання: Питання теоретичної частини іспиту.

Орієнтовна тематика повідомлень:

Фонетика і фонологія

1. Предмет фонетики. Теоретичне і практичне значення вивчення фонетики. Три аспекти вивчення звуків мовлення. Органи мови та слуху і їх функції у процесі артикуляції та перцепції звуків мови. Звук як явище акустики. Акустичні властивості звуків.

2. Система голосних: артикуляційна та акустична характеристика голосних, основні принципи класифікації голосних. Носові голосні, особливості їх

[Введіть текст]

артикуляції. Напівголосні (нескладотворчі) *i* та *u*. Артикуляційна та акустична характеристика приголосних. Основні принципи класифікації приголосних (за місцем, способом творення та участю голосових зв'язок у процесі артикуляції). М'які, тверді та пом'якшені звуки. Асинхронічна палатальність.

3. Три фази звуків. Позиційні асиміляції звуків у процесі мовлення. Асиміляція в середині слова та на межі слів. "Живі" та "мертві" асиміляційні процеси. Прогресивні та регресивні асиміляції. Асиміляція за дзвінкістю-глухістю. Асиміляція за місцем творення. Асиміляція за способом творення. Вимова приголосних в абсолютному кінці слова. Спрощення в групах приголосних. Міжслівна фонетика: варшавська та краківська вимови. Транскрипція та її типи.

4. Наголос у польській мові. Слова і форми з наголосом на третьому та четвертому з кінця складах. Проклітики та енклітики. Поняття складу. Види складів. Правила поділу слів на склади.

5. Поняття про орфоепію орфоепічну норму. Кодифікація вимови.

6. Основні тенденції розвитку фонетичної системи сучасної польської мови. Наголос, вагання наголосу.

Орфографія

1. Основні принципи польської орфографії (фонетичний, морфологічний, історичний та умовний). Правила написання *ó-u*; правопис літер *a, e* та буквосполучень *o, e* + носовий приголосний; правила вживання літер *i, j*. Історичні передумови написання *rz-ż, ch-h, ó-u*.

2. Правопис окремих типів дериватів (префікси *z-* (*z-, s-, ś-*), *wz-* (*wz-, wez-, ws-, wes-*), інших префіксів, що закінчуються на приголосний (*bez-, nad-, ob-, od-, pod-, przed-, roz-, w-*)); правила написання подвоєних приголосних; прикметники на *-ski, -cki, -dzki*; іменники на *-stwo, -ctwo, -dztwo*; іменники на *-szczyzna, -cczyzna, -dczyzna*.

3. Правопис складних слів типу (*lwipyszczek*) написання разом та окремо утворень типу *obco brzmiący, łatwo zrozumiały*; правопис словосполучень типу *artysta malarz, pies przewodnik*; правопис складених прикметників; правопис числівника *pół* та *ćwierć*.

4. Правила написання прийменникових конструкцій, дериватів, утворених від прийменникових словосполучень та складених прийменників. Правопис слів з префіксами слов'янського та іноземного походження (правопис префіксів *niby-, quasi-*). Правопис займенникових конструкцій. Написання складених займенників типу *ten sam, taki sam*. Правопис слова *jak* та *indziej*. Правопис часток (*bądź, bodaj, byle, chyba, ci, co, lada, niech, niechaj, no, oby, też, to, tu; -że, -ż, -li*). Написання заперечної частки *nie* разом та окремо. Правопис *-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście*.

5. Уживання дефіса (правопис слів типу *pseudo-Polak, eks-Amerykanin*; написання географічних назв типу *Bielsko-Biała*; правопис складених прикметників типу *biało-czerwony*; правопис двочлених іменників типу *laska-parasol, kupno-sprzedaż*).

6. Уживання великої та малої літери: синтаксичний, семантичний, емоційний принцип. Можливість варіантного написання.

Морфологія

1. Предмет та обсяг морфології. Широке та вузьке розуміння морфології. Розділи морфології: словозміна (відміна та дієвідміна), словотвір, морфонологія та морфотактика. Проблема меж між одиницями словозміни та словотвору. Поняття

- морфеми, морфу і алломорфу. Лексичні, словотвірні, граматичні морфеми. Класифікації морфем. Функції морфем.
2. Поняття слова. Критерії вирізнення слова. Слово: орфографічне; фонологічне; текстове; словникове; граматичне. Способи вирізнення слів за різними класифікаційними критеріями. Межі слова. Початкова форма слова. Лексичне та граматичне значення слова. Аналітичні та синтетичні граматичні форми.
3. Поняття парадигми. Межі лексеми. Синкретизм як ідентичність форм у межах парадигми однієї лексеми. Граматична омонімія як ідентичність форм у межах парадигм різних лексем. Серійні й одиничні синкретизми. Синонімія граматичних форм. Функції граматичних синонімів.
4. Проблема поділу слів на частини мови. Складні щодо класифікації розряди слів: можливі розв'язання. Традиційна („шкільна”) класифікація частин мови. Семантична класифікація частин мови Тадеуша Мілевського. Морфологічна класифікація частин мови Зигмунта Салоні. Поняття про синтаксичну класифікацію частин мови (Роман Лясковський, Генрик Врубель). Класифікація частин мови в граматиці Януша Струтинського.
5. Поняття граматичної (морфологічної) категорії. Типологія морфологічних категорій. Іменні та вербальні категорії; флексійні (парадигматичні) та класифікуючі (селективні) категорії; внутрішньотекстові (синтаксично залежні, первинно синтаксичні) і зовнішньотекстові (синтаксично незалежні, первинно семантичні) категорії; детермінуючі (синтаксично узалежнюючі) та детерміновані (синтаксично узалежнені) категорії.
6. Морфологічна категорія роду. Відношення між граматичним родом та статтю денотатів. Проблема семантичності чи асемантичності категорії роду польських іменників. 5 граматичних родів у польській синтаксичній теорії родів. Проблема “чоловічо-тваринного” роду іменників типу *trup, walc, fiat*. Особливості реалізації форм знахідного відмінка однини іменників “чоловічо-тваринного” роду із нетваринним значенням. Суперечність між семантичним та синтаксичним критеріями класифікації родів. Проблема іменників подвійного роду. Омоніми типу *ten boa, to boa*. Стилістичні функції та нормативний статус деяких варіантних родових форм. Регіональне мотивування родових варіантів. Відмінності в реалізації категорії роду в польській та українській мовах.
7. Морфологічна категорія числа. Вартості категорії числа. Зовнішньотекстовий характер категорії числа іменників. Категорія числа іменників *pluralia tantum* і *singularia tantum*. Іменники, що піддаються лічбі, та іменники, що не піддаються лічбі, серед іменників *pluralia tantum*. Категорія числа власних назв. Уживання форм однини в узагальненому значенні. Відмінності в реалізації категорії числа в польській та українській мовах. Відмінювання іменників *pluralia tantum*.
8. Морфологічна категорія відмінка. Проблема семантичності чи асемантичності відмінків. Теорія відмінків Єжи Куриловича: граматичні та конкретні відмінки. Чинники вибору одного із спільнофункційних відмінкових закінчень. Тверда та м'яка основи іменників. Іменники, основа яких закінчується на функціонально м'який приголосний. Роль основи іменника у виборі одного із спільнофункційних закінчень.

9. Поняття про категорію депреціативності. Характеристика депреціативності іменників та інших частин мови. Семантичність і асемантичність категорії депреціативності. Варіантність форм називного відмінка множини іменників чоловічо-особового роду: проблема депреціативних форм.

10. Іменник.

10.1. Іменник як частина мови. Іменник у різних класифікаціях частин мови. Граматичні категорії іменника.

10.2. Відміна іменників чоловічого роду в однині: огляд закінчень. Варіанти закінчень відмінкових форм іменників чоловічого роду та їхня мотивація. Чинники, що визначають вибір одного із спільнофункційних закінчень. Морфонологічні характеристики форм словозміни іменників чоловічого роду. Родовий та знахідний відмінки однини іменників чоловічого роду: спільнофункційні та варіантні закінчення. Давальний відмінок однини іменників чоловічого роду: домінування закінчення *-owi*. Орудний, місцевий та кличний відмінки однини іменників чоловічого роду. Особливості керування різними відмінками тих самих дієслів у польській та українській мовах.

10.3. Відміна іменників чоловічого роду в множині: огляд закінчень. Варіанти закінчень відмінкових форм іменників чоловічого роду та їхня мотивація. Чинники, що визначають вибір одного із спільнофункційних закінчень. Називний, родовий та знахідний відмінки множини іменників чоловічого роду: спільнофункційні та варіантні закінчення.

10.4. Відміна іменників жіночого роду: огляд закінчень. Варіанти закінчень відмінкових форм іменників жіночого роду та їхня мотивація. Чинники, що визначають вибір одного із спільнофункційних закінчень. Морфонологічні характеристики форм словозміни іменників жіночого роду. Особливості творення та вживання форм кличного відмінка однини особових іменників жіночого роду. Варіантність форм родового відмінка множини іменників жіночого роду. Специфіка форм знахідного відмінка множини іменників жіночого роду порівняно з українськими.

10.5. Відміна іменників середнього роду: огляд закінчень. Варіанти закінчень відмінкових форм іменників середнього роду та їхня мотивація. Чинники, що визначають вибір одного із спільнофункційних закінчень. Морфонологічні характеристики форм словозміни іменників жіночого роду. Особливості відмінювання іменників середнього роду, що закінчуються на *-ę* та *-um*. Специфіка відмінювання іменників *oko, ucho, dziecko, ziele, nasienie, niebo, dobro, zło*.

10.6. Складні випадки відмінювання іменників. Суплетивні форми. Відмінювання іменників на *-anin*. Відмінювання іменників *tydzień, brat, przyjaciel, ksiądz, miesiąc, pieniądze* та ін. Особливості словозміни польських та іноземних імен та прізвищ, польських географічних назв.

11. Прикметник.

11.1. Прикметник як частина мови. Прикметник у різних класифікаціях частин мови. Граматичні категорії прикметників.

11.2. Відмінювання прикметників чоловічого, жіночого та середнього родів у однині та множині. Особливості творення форм називного відмінка множини. Прикметниковий тип відмінювання іменників.

[Введіть текст]

12. Займенник.

12.1. Займенник як частина мови. Займенник у традиційних та нових класифікаціях частин мови. Проблема обсягу займенника в сучасному польському мовознавстві: можливі вирішення. Проблема займенника в класифікації частин мови Зигмунта Салоні та в „Академічній граматиці польської мови”. Традиційні типи займенників з огляду на семантичні та граматичні критерії. Статус слова *się* в польському мовознавстві, особливості функціонування слова *się* в польській мові.

12.2. Морфологічні категорії займенників прикметникового, числівникового, прислівникового типів. Особливості реалізації граматичних категорій займенників іменникового типу: словозмінний та класифікаційний, синтаксичний і семантичний, детермінуючий і детермінований характер.

12.3. Відмінювання займенників прикметникового, числівникового та іменникового типів. Особливості вживання повних та коротких форм особових займенників. Форми знахідного відмінка займенників *ono*, *one* (порівняно з українськими відповідниками). Стилiстичні особливості вживання польських особових займенників порівняно з їхніми українськими відповідниками. Особливості вживання форм заперечних займенників *nie* і *niezego*. Стилiстична мотивація вживання повних та коротких форм присвійних займенників. Семантичні та синтаксичні особливості вживання займенників *który*, *jaki*.

12.4. Проблема т. зв. гонорифікативних займенників у сучасному польському мовознавстві. Місце гонорифікативних займенників у системі польських займенників та в польських граматиках. Проблема гонорифікативних займенників третьої особи (концепція Р. Гуці і М. Лазінського). Критерії розмежування гонорифікативних займенників другої, третьої особи та формально ідентичних з ними іменників. Категорія гонорифікативності. Словозміна польських гонорифікативних займенників. Семантика та прагматика польських гонорифікативних займенників.

13. Числівник.

13.1. Числівник як частина мови. Числівник у традиційних та нових класифікаціях частин мови. Проблема обсягу числівника в сучасному польському мовознавстві: можливі вирішення. Проблема числівника в класифікації частин мови Зигмунта Салоні та в граматиках польської мови. Типи числівників з огляду на семантичні та граматичні критерії. Кількісні (власне кількісні, збірні, дробові) та порядкові числівники. Проблема т. зв. багатокомпонентних (складених) числівників у польському мовознавстві: можливі розв'язання. Означені та неозначені числівники. Периферійний характер деяких неозначених числівників.

13.2. Морфологічні категорії кількісних (власне кількісних, збірних, дробових та ін. (прикметникового типу)) та порядкових числівників. Морфологічні категорії неозначених числівників. Словозмінний та класифікаційний, синтаксичний і семантичний, детермінуючий і детермінований характер граматичних категорій числівників різних розрядів.

13.3. Відмінювання числівників від одного до чотирьох: особливості вживання варіантних форм. Чоловічо-особові та нечоловічо-особові форми називного та знахідного відмінків власне кількісних числівників. Відмінювання числівників від п'яти й вище. Варіантні форми в орудному відмінку: особливості вживання.

Особливості відмінювання т. зв. багатокomпонентних кількісних числівників; варіантність форм.

13.4. Статус збірних числівників: словозмінні форми чи самостійні лексеми. Особливості творення збірних числівників. Особливості вживання збірних числівників з певними семантичними та структурними типами іменників (польсько-українські відмінності). Відмінювання збірних числівників, розширення основи. Особливості відмінювання т. зв. багатокomпонентних збірних числівників; варіантність форм.

13.5. Власне кількісні числівники від двох до чотирьох у синтаксичних структурах з іменником (з прикметником) і дієсловом. Синтаксичні зв'язки числівників від п'яти й вище з іменником (з прикметником) і дієсловом. Особливості синтаксичних зв'язків т. зв. багатокomпонентних кількісних числівників. Синтаксичні зв'язки слів *tysiąc, milion, miliard*. Збірні числівники у синтаксичних структурах з іменником і дієсловом.

13.6. Межі категорії дробових числівників. „Ядерні” та „периферійні” дробові числівники. Проблема статусу та словозміни т. зв. багатокomпонентних дробових числівників. Особливості словозміни та вживання деяких застарілих дробових числівників (типу *rółtrzecia*).

13.7. Відмінювання порядкових числівників. Особливості відмінювання багатокomпонентних порядкових числівників. Крапка в текстах з порядковими числівниками. Нові тенденції вживання польських числівників різних типів: економія зусиль, вирівнювання форм до системних.

14. Дієслово.

14.1. Проблема меж дієслова. Дієслово в традиційних та нових класифікаціях частин мови. „Властиві” та „невластиві” дієслова в класифікації частин мови Зигмунта Салоні. Дієслівні форми. Проблема дієприкметників та герундіїв як дієслівних форм. Семантичні характеристики дієслів.

14.2. Вербальні граматичні категорії. Категорії особи, часу, способу: характеристика за типологією граматичних категорій. Проблема статусу категорії стану; синтаксичні ознаки. Проблема статусу категорії виду: словозмінні та словотвірні характеристики. Перехідність та неперехідність дієслів.

14.3. Дієвідміни польського дієслова. Традиційний у польському мовознавстві поділ на дієвідміни. Альтернації в основах теперішнього часу дієслів II та I дієвідмін. Дієслова, що відмінюються водночас за зразком I та III дієвідмін. Система дієвідміни Яна Токарського: переваги і вади порівняно з традиційною класифікацією. Поділ на дієвідміни Романа Ляковського. Складні випадки відмінювання дієслів у теперішньому часі, варіантність форм.

14.4. Парадигми минулого часу польських дієслів. Особливості відмінювання дієслів із м'якою основою, що закінчуються на -eć. Особливості відмінювання дієслів, що закінчуються на -ać. Складні випадки відмінювання дієслів з альтернаціями голосних та приголосних в основі (*iść, jeść, usiąść, wziąć, nieść* та ін.). Варіантні форми польських дієслів у минулому часі (альтернативні та рецесивні варіанти).

14.5. Парадигми майбутнього часу польських дієслів. Форми майбутнього часу дієслів доконаного виду. Форми майбутнього часу дієслів недоконаного виду: дві

парадигми. Особливості функціонування форм майбутнього часу з інфінітивом та з дієсловом у формі минулого часу в сучасній польській мові.

14.6. Словозмінний та словотвірний характер виду польських префіксальних дієслів. Особливості творення префіксальних дієслів доконаного виду за допомогою префіксів, відмінних від префіксів в українських семантичних відповідниках цих дієслів.

14.7. Парадигми умовного способу дієслів. Творення форм умовного способу дієслів. Функціональні особливості форм умовного способу дієслів, їхня роль у польському мовленнєвому етикеті. Синтаксичні особливості вживання форм умовного способу дієслів (особливості на тлі українських відповідників).

14.8. Парадигми наказового способу дієслів. Творення форм наказового способу дієслів. Функціональні особливості форм умовного способу дієслів (польсько-українські паралелі та відмінності). Обмежене функціонування форм першої особи однини наказового способу польських дієслів. Варіантні форми наказового способу деяких польських дієслів.

Синтаксис

1. Синтаксис як наука і мовний рівень. Предмет вивчення синтаксису як науки. Словосполучення і речення як синтаксичні одиниці. Проблема виділення та аналізу типів синтаксичних одиниць у польському та українському синтаксисі. Елементарні синтаксичні одиниці та неелементарні синтаксичні одиниці-конструкції. Синтаксичні одиниці як одиниці мови і мовлення. Словоформа.

2. Синтаксичні зв'язки. Граматичні засоби вираження зв'язку між словами. Види синтаксичних зв'язків у реченні і словосполученні: сурядність і підрядність. Поняття „składniki”, „zespoły” і „szeregi”. Словосполучення. Типи синтаксичного зв'язку в підрядних і сурядних словосполученнях. Типи словосполучень за будовою. Типи підрядних словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Семантико-синтаксичні відношення у словосполученні.

3. Просте речення. Три аспекти речення: формальний, семантичний і комунікативний. Категорія предикативності. Дієслово в особовій формі як основна ознака речення в польській граматичній традиції. Структурно-семантична організація простого речення. Проблеми трактування речення. Аспекти вивчення речення в польському та українському синтаксисі. Формально-синтаксична типологія простого речення. Синтаксичні функції.

4. Традиційне вчення про члени речення. Головні члени речення. Сучасні підходи польських і мовознавців до класифікації членів речення. Другорядні члени речення. Підмет як один з головних членів речення. Форми вираження присудка та його смислоутворювальна функція в реченні. Прямий і непрямий додаток. Функції додатка в реченні. Типи та способи вираження означення. Особливості порядку слів при використанні означення: препозиція характеризує чого та постпозиція класифікую чого означення. Обставина як другорядний член речення. Способи вираження обставини, її типи та функції. Елементи, які не бувають членами речення. Звертання. Функції звертання в реченні, форма його вираження та вживання. Вставні слова і речення.

5. Типологія складного речення. Проблеми дослідження складного речення. Засоби зв'язку частин складного речення. Формально-синтаксична і семантико-синтаксично

структура складного речення, їх взаємозв'язок. Комунікативна організація складного речення в українській та польській мовах. Єдність і цілісність змісту та будови складного речення. Сурядність та підрядність у складному реченні. Особливий статус безсполучникових речень у польській граматичній традиції. Різноманітність структурних типів складного речення.

6. Складносурядне речення. Змістові та структурні особливості складносурядних речень. Сполучники в складносурядному реченні.

7. Підрядність як вид синтаксичного зв'язку між частинами складного речення. Типи складнопідрядних речень. Поділ складнопідрядних речень з огляду на функцію, яку виконує залежне речення у відношенні до головного. Складнопідрядні речення: *uzupełniające, zastępujące, rozwijające*. Загальна характеристика складнопідрядних багатокомпонентних речень. Складні сполучникові речення з різними видами зв'язку. Трагування дієприслівників та дієприслівникових зворотів у складі речення. Особливості узгодження часів між дієприслівниковим зворотом та присудком у реченні в польській мові.

8. Способи передавання чужого мовлення. Пряма і непряма мова. Особливості пунктуації при використанні прямої і непрямої мови в польській. Особливості утворення та використання порівняльних зворотів. Розділові знаки в порівняльному звороті.

Лексикологія, лексикографія, фразеологія

1. Предмет і завдання лексикології. Внутрішня неоднорідність лексикології. Розділи лексикології. Способи трактування лексичного складу (*leksyka i słownictwo*). Критерії розпізнавання слів. Поняття лексичної одиниці. Слово як основна лексична одиниця. Лексема та слово (слова в словнику і в тексті). Проблема фразеологізму як лексичної одиниці.

2. Лексика як система. Парадигматичні та синтагматичні зв'язки. Поняття семантичного поля. З історії розвитку теорії семантичних полів. Праці польських учених про семантичні поля.

3. Семантика. Методи аналізу значень: семасіологія й ономасіологія. Значення і поняття. Денотативний, сигніфікативний і конотативний аспекти значення слова. Основні концепції значення. Значення в структуралізмі та когнітивізмі. Семантичні конотації. Експресивно-емоційний складник значення. Лексичне та актуальне (текстове) значення, лексичне та структурне (словотвірне) значення, реальне та етимологічне значення, пряме та переносне значення, основне та вторинні значення. Діахронічні типи змін значення: звуження значення, розширення (генералізація), конкретизація, розподіл значення (значеннева спеціалізація), пейоративізація, "меліоризація" (*melioryzacja*). Власні назви у значенні загальних. Евфемізми в польській мові.

4. Поняття дефініції. Словникова дефініція. Структура дефініції. *Definiens i definiendum*. Система дефініцій, опрацьована для *Словника польської мови (1958-1969)* за редакцією Вітольда Дорошевського. Реальнозначеннева, структурнозначеннева, структурна, денотативна, синонімічна, граматична дефініції в польській лексикографії. Структура контекстної дефініції. Контекстна дефініція в *Іншому словнику польської мови* та фразеологічному словнику „*W kilku słowach*”. Переваги контекстної дефініції порівняно з традиційною. Експлікація лексико-

семантичної та синтаксичної сполучуваності слів у контекстній дефініції. Когнітивна дефініція. Реконструкція конотацій слів на потреби когнітивної дефініції. Матеріал для творення когнітивної дефініції (деривати, метафори, фразеологізми, прислів'я, тексти різних типів, дані, отримані шляхом анкетування).

5. Проблема багатозначності. Одно- та багатозначні слова. Типи полісемії відповідно до критерію залежності вторинних значень від основного. Метафора, метонімія, синекдоха. Мовна та художня метафори. Полісемія та омонімія. Полігенетична та моногенетична концепції омонімії. Текстові та системні омоніми. Повні та часткові омоніми. Омоформи, омографи, омофони. Фразеологічна омонімія. Так звана “міжмовна омонімія”. Процеси омонімізації та деомонімізації в польській мові. Омонімія як джерело мовного жарту.

6. Семантичні відношення. Лексична синонімія. Функції синонімів. “Рівнозначність” – тотожність значення та “близькозначність” – подібність значення. Антонімія. Типи антонімів. Текстова антонімія: можливі трактування. Псевдо-антоніми. Семантичні, стилістичні синоніми. Синоніми, що відрізняються обсягом денотації.

7. Словниковий склад польської мови. Польська лексика з погляду активного та пасивного запасу. Лексика, спільна для більшості варіантів польської мови. Старий пласт лексики. Критерії, що застосовуються для визначення архаїчності слова. Архаїзм: широке та вузьке розуміння. Архаїзми, виділені за формальним і функціональним критеріями. Застарілі слова. Новий пласт польської лексики. Класифікації неологізмів. Неологізми, що з'явилися одразу ж у повоєнний період та т. зв. неологізми III Речі Посполитої.

8. Поняття “варіанта польської мови”. Типи варіантів польської мови і критерії їх виділення. Поняття діалекту і діалектизму. Лексика польських діалектів. Регіональні варіанти польської мови. Статус регіоналізмів у польському мовознавстві. Лексика міських діалектів (*gwar miejskich*). „Львівський балак”.

9. Поняття соціолекту, функції польських соціолектів. Лексика професійної сфери. Професіоналізм і термін. Лексика учнівського та студентського сленгів. Лексика “таємних” соціолектів. Соціолект злочинців. Лексика соціолекту польського війська. Лексика соціолекту футбольних уболівальників. Лексика найновіших соціолектів. Інтерсоціолектна лексика.

10. Запозичення у лексичному складі польської мови з погляду на мову походження і тематичні кола; хронологія запозичень. Типи запозичень з погляду на критерії об'єкту запозичення, ступеня адаптації, шляху та способу запозичення. Англіцизми (американізми) в сучасній польській мові. Інтернаціональна лексика. Запозичення: між пуризмом і толерантністю.

11. Значення терміна «фразеологія». Поняття фразеологічної одиниці. Ознаки фразеологізму. Широке та вузьке розуміння фразеології. Класифікації фразеологізмів. Семантичні класифікації фразеологізмів В. Виноградова, С. Скорупки та А. М. Левицького. Формальна класифікація фразеологізмів С. Скорупки. Функціональна класифікація фразеологізмів А. М. Левицького. Польські фразеологічні словники.

12. Поняття фразеологічної норми. Принципи правильного послуговування фразеологізмами. Поняття фразеологічної інновації. Поняття фразеологічної

помилки.

13. Типологія фразеологічних інновацій Станіслава Бомби. Інновації-доповнення, фразеологічні модифікації (інновації-скорочення, інновації-додавання, інновації-заміни, контамінації, регуляції), фразеологічні розширення. Типи фразеологічних інновацій Анни Пайдзінської, Данути Буттлер. Фразеологічні інновації в сучасній пресі. Фразеологічні інновації в рекламі. Функції фразеологічних інновацій у різних типах текстів.

14. Лексикографія, лінгвістична лексикографія, металексикографія. Лексикографія і лексикологія. Історичний ракурс поняття «лексикографія». Історія польської лексикографії.

15. Поняття «словник». Принципи поділу словників за різними критеріями (кількості мов, порядку подання словникових статей, вмісту і характеру словникового матеріалу, призначення і науковість, характеристики адресата, характер нормативізму, часові аспекти, форму, обсяг тощо). Мовні словники та енциклопедії. Загальні та спеціальні словники. Електронні словники. Діахронічні та синхронічні словники. Історичні словники та словники сучасної мови. Активні та пасивні словники. Наукові, науково-популярні, навчальні словники. Словники *a fronte, a tergo*, гніздові, ідеографічні, семасіологічні та ономасіологічні словники. Описові (дескриптивні) та нормативні (прескриптивні) словники.

16. Макроструктура словників різних типів: добір словникового реєстру, порядок подання словникових статей, структура реєстрового слова, омонімія в сітці словника, система відсилань у словнику. Елементи мікроструктури словників різних типів: реєстрове слово, граматична інформація, кваліфікатори, дефініція, ілюстративна частина.

17. Поняття лексикографічної моделі. Традиційна модель польської лексикографії (модель Дорошевського). Елементи традиційної лексикографічної моделі: енциклопедичність, нормативізм, персвазійність. Зміни в традиційній моделі польської лексикографії наприкінці ХХ ст.: обмеження енциклопедичності (сцієнтизму), когнітивний характер опису значень, прагнення до ідеологічної нейтральності в презентації словникового матеріалу.

18. Поняття про електронний словник. Види електронних словників. Словники *offline* і словники *online*. Переваги і вади електронних словників порівняно з паперовими. Історія і сучасний стан електронних словників у Польщі.

19. Поняття корпусу текстів польської мови. Види корпусів. Сучасні корпуси польської мови. Техніка опрацювання словників на основі корпусів. Переваги словників, написаних на основі електронних корпусів текстів.

Мовленнєвий етикет

1. Мовленнєвий етикет поляків на тлі мовленнєвого етикету українців та інших народів. Акти мовленнєвого етикету. „Модель” польської увічливості.

2. Звертання до адресата. Займенники *pan, pani, panowie, panie, państwo* в польському мовленнєвому етикеті: функції другої та третьої особи. Багатозначність лексем *pan / pani*, їхня роль в мовленнєвому етикеті поляків, функції відповідних лексем в українському мовленнєвому етикеті. Перехід на „ти” в польському мовленнєвому етикеті. „Титули” в польському мовленнєвому етикеті (стандартні,

професійні, урочисті та ін). Адресативні форми в офіційному та приватному листуванні: прагма- та соціолінгвістична диференціація.

3. Мовленнєві акти представлення себе та інших осіб в офіційних та неофіційних ситуаціях.

4. Акти привітання та прощання в офіційних та неофіційних ситуаціях. Прагма- та соціолінгвістична диференціація актів привітання та прощання. Налагодження мовленнєвого контакту. Ввічлива відмова від налагодження та / або продовження контакту.

5. Прямі і непрямі акти подяки. Функції польського перформатива *dziękuję*. Репліки подяки. Прямі і непрямі акти пробачень. Типи пробачень. Функції польського перформатива *przepraszam*. Репліки пробачень.

6. Акти співчуття та їхні репліки. Вітання з нагоди календарних та приватних (циклічних) свят. Вітання з нагоди певних подій. Передавання вітань.

7. Прохання: прагматика, семантика, форми вираження (на тлі українських відповідників).

Історія польської мови

1. Поняття історії мови. Історія мови як мовознавча дисципліна. Історія мови і історична граматики: спільне і відмінне. Джерела для вивчення історії мови. Поділ джерел з огляду на їх форму, спосіб презентації мовного матеріалу, обсяг. Визначні історики мови. Генеалогія польської мови. Періодизації історії польської мови.

2. Старопольська доба в історії польської мови. *Дописемна епоха*. Значення становлення державності для розвитку польської мови. Роль прийняття християнства. Політичні тенденції і розвиток мови. Найважливіші мовні зміни дописемної епохи: розвиток фонетичного, морфологічного і синтаксичного мовних рівнів. Характеристика лексики дописемної епохи. Найдавніші запозичення.

3. *Писемна епоха*. Поділ писемної епохи на періоди. Старопольська доба. Письменство старопольської доби як прояв розвитку духовної культури. Найважливіші мовні зміни старопольської доби. Зародження польської літературної мови. Мова і стиль письменства старопольської доби. Аналіз тексту “*Bogurodzica*”.

4. Середньопольська доба. Розвиток польської мови протягом 15–18 ст. Зовнішні чинники, що детермінували розвиток мови у середньопольську добу. Найважливіші мовні зміни протягом середньопольської доби. Розвиток орфографії. Лексичний склад польської мови в період середньопольської доби. Розвиток літературної мови. Словники і граматики, написані в цей період. Мова і стиль літератури середньопольської доби. Аналіз тренів Я. Кохановського, вибраних текстів проповідей П. Скарги.

5. Новопольська доба. Розвиток польської мови протягом II пол. 18 ст.–до 1939 р. Культурно-історичні умови розвитку польської мови протягом новопольської доби. Зміни у граматичній системі польської мови. Лексика новопольської доби. Розвиток орфографії. Культурно-мовна діяльність у новопольську добу. Мова і стиль літератури новопольської доби. Лінгвістичний аналіз вибраних балад А. Міцкевича. Народна мова в драмі “*Wesele*” С. Висп’яньського.

2.3. Третє завдання: Інтерпретація та лінгвістичний аналіз уривку автентичного тексту художньої літератури польською мовою.

Обсяг уривку — 1 стор, друкованого тексту формату А4 (1200 – 1500 др. знаків). Інтерпретація уривку передбачає короткий виклад змісту уривку і комплексний лінгвістичний аналіз, під час якого студент повинен застосувати методичку сучасного лінгвістичного аналізу, визначити роль та місце мовних (граматичних, лексичних, словотвірних, стилістичних тощо) засобів у побудові смислової перспективи тексту. З метою розкриття особливостей взаємозв'язку форми та змісту після обговорення конкретних питань передбачається загальний висновок, що висвітлює основну ідею тексту.

Тексти, що пропонуються студентам-випускникам для виконання цього завдання іспиту добираються з автентичних польськомовних прозових (поетичних) творів ХІХ-ХХІ ст.

2.4. Четверте завдання: Питання теоретичної і практичної частини іспиту.

Даний блок завдань містить питання з методички викладання іноземної мови.

Орієнтовна тематика повідомлень:

1. Глоттодидактика в Польщі, Україні та світі. Історія виникнення.
2. Сертифікаційні екзамени з польської мови як іноземної.
3. Вимоги до сертифікаційних екзаменів з польської мови як іноземної: розуміння зі слуху.
4. Вимоги до сертифікаційних екзаменів з польської мови як іноземної: розуміння тексту.
5. Вимоги до сертифікаційних екзаменів з польської мови як іноземної: граматики.
6. Вимоги до сертифікаційних екзаменів з польської мови як іноземної: письмо.
7. Вимоги до сертифікаційних екзаменів з польської мови як іноземної: говоріння.
8. Польська мова в Україні: дидактичні ситуації, програми викладання.
9. Методи викладання польської мови як іноземної.
10. Використання текстів культури в комунікативному методі.
1. Вироблення вміння розуміти зі слуху. Методика вироблення вміння розуміти зі слуху на практиці в контексті потреб та специфіки учня / студента в Україні.
11. Вироблення вміння розуміти текст. Методика вироблення вміння розуміти текст в контексті потреб та специфіки учня / студента в Україні.
12. Формування вмінь письма. Методика формування вміння писати в контексті потреб та специфіки учня / студента в Україні. Навчання орфографії.
13. Формування вмінь говоріння. Методика формування вмінь говоріння в контексті потреб та специфіки учня / студента в Україні. Розвиток лексичного запасу у польському мовленні учня.
14. Навчання граматики. Методика навчання граматики в контексті потреб та специфіки учня / студента в Україні. Місце граматики в комунікативному підході.
15. Планування уроку польської мови як іноземної з урахуванням мультимедійних засобів.
16. Навчання польської мови (як іноземної) дітей. Специфіка роботи з дітьми.

2.5. П'яте завдання: Питання теоретичної частини іспиту.

[Введіть текст]

Даний блок завдань містить питання педагогіки.

Орієнтовна тематика повідомлень:

1. Педагогіка – наука про виховання, її становлення і розвиток.
2. Вчитель національної школи, вимоги до його особистості.
3. Процес розвитку особистості. Вплив спадковості, середовища і виховання на формування особистості. Вікова періодизація.
4. Мета і завдання виховання. Процес виховання в українській національній школі.
5. Суть процесів перевиховання та самовиховання. Функції перевиховання. Умови успішної організації самовиховання.
6. Принципи виховання, їх специфіка. Характеристика принципів виховання особистості.
7. Моральне, естетичне та трудове виховання учнів: завдання, зміст, методика здійснення.
8. Розумове та фізичне виховання учнів. Завдання, зміст та шляхи здійснення.
9. Поняття про методи та прийоми виховання. Класифікація методів виховання та їх характеристика.
10. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки учнів.
11. Позакласна та позашкільна виховна робота. Форми позакласної виховної роботи, їх характеристика.
12. Класний керівник сучасної школи, вимоги до його особистості. Функції, завдання, зміст роботи класного керівника.
13. Формування особистості в колективі. Етапи розвитку учнівського колективу. Педагогічне управління процесом формування колективу.
14. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Умови правильного сімейного виховання. Форми взаємодії педагогів і батьків.
15. Поняття про дидактику. Становлення та розвиток дидактики як науки. Завдання дидактики на сучасному етапі розвитку суспільства.
16. Принципи навчання, їх характеристика.
17. Зміст освіти в національній школі. Базовий і шкільний компоненти змісту освіти.
18. Поняття про методи і прийоми навчання. Класифікація методів навчання в сучасній дидактиці, їх характеристика.
19. Урок – основна форма організації навчального процесу. Вимоги до сучасного уроку. Типи уроків в залежності від дидактичної мети.
20. Позаурочні форми навчання, доцільність їх використання у навчальному процесі школи.
21. Контроль та оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Критерії оцінювання знань, умінь, навичок учнів.
22. Система освіти в Україні. Принципи побудови системи освіти, її структура.
23. Роль методичної роботи у підвищенні професійної майстерності вчителя. Основні форми методичної роботи в школі, їх характеристика.
24. Методи науково-педагогічних досліджень та їх використання в наукових пошуках і шкільній практиці.

[Введіть текст]

25. Внутрішньошкільне керівництво та контроль. Планування та облік роботи загальноосвітнього навчального закладу.

26. Поняття про передовий педагогічний досвід. Виявлення та вивчення передового педагогічного досвіду.

3. Критерії оцінювання студентів на іспиті.

3.1. Усне повідомлення на запропоновану проблематику.

Усне повідомлення на запропоновану проблематику передбачає контроль набутої лінгвістичної компетенції бакалавра, змістовність, ґрунтовність повідомлення, форма його презентації, а також визначення рівня сформованості вмій та навичок мовленнєвої комунікації в межах навчальної програми.

«Відмінно» виставляється за:

- повне розкриття теми;
- змістовне та логічне викладення матеріалу;
- оптимальне використання лексичного мінімуму;
- чітке дотримання норм вимови та інтонаційного оформлення мовлення;

Допускається до 4-х незначних помилок лексичного, граматичного, фонетичного або стилістичного характеру.

«Добре» виставляється за:

- повне розкриття теми;
- змістовне та логічне викладення матеріалу;
- вміле використання лексичного мінімуму;
- незначні порушення норм вимови та інтонаційного оформлення мовлення.

Допускається 5-8 помилок лексичного, граматичного, фонетичного або стилістичного характеру.

«Задовільно» виставляється за:

- неповне розкриття теми;
- часткове порушення змісту і логіки викладення матеріалу;
- недостатнє використання лексичного мінімуму.

Допускається не більше 12 помилок лексичного, граматичного або стилістичного характеру.

«Незадовільно» виставляється за:

- неадекватне розкриття теми;
- відсутність логіки викладення матеріалу;
- неволодіння лексичним мінімумом.

Наявність 13 та більше помилок лексичного, граматичного фонетичного або стилістичного характеру.

3.2. Питання з теоретичних дисциплін.

Оцінка «відмінно» передбачає такі вимоги:

Зміст відповіді:

- повний виклад змісту теоретичного питання;
- пояснення смислових, структурних, функціональних ознак та особливостей обговорюваних понять;
- надання необхідних дефініцій понять;
- обґрунтування теоретичної значущості мовних явищ.

Форма відповіді:

- фонетично коректне мовлення;
- вільне володіння навичками монологічного мовлення;
- змістовна, логічна, чітка побудова відповіді;
- граматично, лексично та стилістично правильне мовне оформлення.

Допускається до 4-х граматичних або лексичних помилок.

Оцінка «добре» передбачає:

Невиконання однієї вимоги стосовно змісту або однієї/двох вимог стосовно форми відповіді.

Допускається 5-6 граматичних або лексичних помилок.

Оцінка «задовільно» передбачає:

Невиконання двох/трьох вимог стосовно змісту та однієї вимоги стосовно форми відповіді.

Допускається до 9 мовних помилок.

Оцінка «незадовільно» передбачає:

Невиконання чотирьох/п'яти вимог стосовно змісту та двох вимог стосовно форми відповіді.

Наявність у відповіді студента 10 та більше граматичних або лексичних помилок

3.3. Інтерпретація автентичного тексту художньої літератури іноземною мовою та його лінгвістичний аналіз.

Оцінка «відмінно» передбачає виконання таких вимог:

Зміст відповіді:

- повне розуміння тексту;
- викладення в стислій формі відомостей про автора твору та його місце в літературній творчості конкретної епохи;
- змістовна інтерпретація уривку тексту з аналізом виражальних засобів і стилістичних прийомів, а також особистою оцінкою прочитаного.

Форма відповіді:

- коректна фонетична презентація тексту;
- вільне володіння лексичним матеріалом;
- зв'язність та швидкість мовлення;
- логічне, послідовне викладення матеріалу з дотриманням семантичних та формальних зв'язків між реченнями.

Допускається до 4-х незначних помилок фонетичного, лексичного, граматичного або стилістичного характеру.

Оцінка «добре» передбачає:

Невиконання однієї вимоги стосовно змісту або однієї вимоги стосовно форми інтерпретованого тексту. Допускається 5-6 фонетичних, лексичних, граматичних або стилістичних помилок.

Оцінка «задовільно» передбачає:

Невиконання двох/трьох вимог стосовно змісту та однієї вимоги стосовно форми інтерпретованого тексту.

Допускається до 10 фонетичних, лексичних, граматичних або стилістичних помилок.

[Введіть текст]

Оцінка «незадовільно» передбачає:

Невиконання трьох вимог стосовно змісту, однієї/двох вимог стосовно форми.

Наявність у відповіді студента 11 та більше помилок фонетичного, лексичного, граматичного або стилістичного характеру.

3.4. Питання з методики викладання іноземної мови.

«Відмінно» – випускник демонструє високий рівень знань, повне володіння методичною термінологією, знання сучасних методик й інноваційних технологій навчання іноземної мови, творчий виклад концепції;

«добре» – випускник демонструє середній рівень знань, середнє володіння сучасною термінологією навчання іноземної мови, аргументований виклад концепції;

«задовільно» – випускник демонструє достатній рівень знань, достатнє володіння методичною термінологією, репродуктивний виклад концепції.

«незадовільно» – низький рівень знань, низький рівень володіння методичною термінологією, фрагментарний вклад концепції.

3.5. Питання з педагогіки.

«Відмінно» – випускник демонструє високий рівень знань, повне володіння педагогічною термінологією, творчий виклад концепції;

«добре» – випускник демонструє середній рівень знань, середнє володіння сучасною термінологією педагогіки, аргументований виклад концепції;

«задовільно» – випускник демонструє достатній рівень знань, достатнє володіння педагогічною термінологією, репродуктивний виклад концепції.

«незадовільно» – низький рівень знань, низький рівень володіння педагогічною термінологією, фрагментарний вклад концепції.

3.5. Підсумкова оцінка за іспит.

Підсумкова оцінка студента на кваліфікаційному іспиті є середнім арифметичним значенням за результатами оцінювання всіх п'ятьох завдань (*подано у табл.*)

Складовими комплексного оцінювання студента є:

- оцінка за усне повідомлення на запропоновану тематику;
- оцінка за відповідь на питання з теоретичних дисциплін;
- оцінка за інтерпретацію та лінгвістичний аналізу художнього тексту;
- оцінка за відповідь на питання з методики викладання іноземної мови;
- оцінка за відповідь на питання з педагогіки.

Підсумкова оцінка за іспит за національною шкалою	Складові підсумкові оцінки за іспит	Оцінка за шкалою ESTS
5	5/5/5/5/5 5/4/5/5/5 5/5/4/5/4 5/5/5/4/4 5/5/5/5/4	A

[Введіть текст]

4	5/4/4/4/5 4/5/4/5/4 4/4/5/5/4 4/4/4/5/5 5/4/5/4/4	B
	4/4/4/4/4 4/4/4/4/5 4/3/4/4/4 5/3/3/4/4	C
3	5/3/3/3/5 4/4/3/3/3 5/3/3/3/4 4/4/3/3/3	D
	3/3/3/3/3 3/3/4/3/3 3/4/3/3/3 3/3/3/4/3 3/3/3/3/4	E
2	3/2/2/3/2 2/3/2/2/3	FX
	2/2/2/2	F

4. Список рекомендованої літератури

Теоретичні дисципліни

Фонетика і фонологія

1. M., Gałczyńska A. i in. Język polski. Kompendium. Warszawa, 2005.
2. Dunaj B. Rozwój systemu fonetyczno-fonologicznego polszczyzny XX wieku // Polszczyzna XX wieku. Ewolucja i perspektywy rozwoju / pod red. S. Dubisza i S. Gajdy. – Warszawa, 2001. – S. 75-83.
3. Karpowicz T. Kultura języka polskiego. Wymowa, ortografia, interpunkcja. – Warszawa, 2009.
4. Nagórko A. Podręczna gramatyka języka polskiego. Warszawa, 2010.
5. Ostaszewska D., Tambor J. Fonetyka i fonologia współczesnego języka polskiego. Warszawa, 2001.
6. Szpyra-Kozłowska J. Wprowadzenie do współczesnej fonologii. Lublin, 2002.
7. Wróbel H. Gramatyka języka polskiego. Kraków, 2001.

Орфографія

1. Tarnowska E. Dyktanda z powtórką zasad ortografii. Warszawa, 2003.
2. Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni / Oprac. Polański E. Warszawa, 2003.

Морфологія

1. Кравчук А. Польська мова – українцям. Іменна словозміна з елементами синтаксису. Львів, 2008.
2. Bańko M. Wykłady z polskiej fleksji. Warszawa, 2002.
3. Encyklopedia językoznawstwa ogólnego. Red. K. Polański. Wrocław etc., 2003.

[Введіть текст]

4. Formy i normy, czyli poprawna polszczyzna w praktyce. Red. K. Mosiołek-Kłosińska. Warszawa, 2001. Rozdziały: Poprawność fleksyjna – nazwy pospolite – czasownik. S. 40-43; Poprawność fleksyjna i składniowa – liczebnik. S. 44-48.
5. Garncarek P. Czas na czasownik. Kraków, 2002.
6. Grzenia J. Nazwy pospolite i nazwy własne. [W:] Grzenia J. Słownik nazw własnych. Warszawa, 2003. S. 16-20.
7. Huszcza R. Jeszcze o honoryfikatywności polskich zaimków osobowych. [W:] „Poradnik Językowy”. 2000. Z. 6. S. 21-30.
8. Inny słownik języka polskiego. Red. M. Bańko. T. I, II. Warszawa, 2000.
9. Jadacka H. Kultura języka polskiego. Fleksja, słotwórstwo, składnia. Warszawa, 2005.
10. Jadacka H. Liczebnik. [W:] Nowy słownik poprawnej polszczyzny. Red. A. Markowski. Warszawa, 2000. S. 1674-1679.
11. Język polski: Encyklopedia w tabelach. Red. W. Mizerski. Warszawa, 2000.
12. Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś, D. Kopcińska. Warszawa, 2005.
13. Klasyfikacja części mowy. [W:] Język polski. Encyklopedia w tabelach. Red. W. Mizerski. Warszawa, 2000. S. 88-91.
14. Krawczuk A. Morfologia współczesnego języka polskiego (fleksja). Część I. Lwów, 2007.
15. Kryżan-Stanojević, Sawicka I. Ćwiczenia z fleksji języka polskiego dla cudzoziemców. Toruń, 2007.
16. Łaziński M. Pan ksiądz i inni panowie. Wtórna funkcja lekceważąca jednostki pan. [W:] „Poradnik Językowy”. 2000. Z. 8. S. 29-37; Z. 9. S. 19-28.
17. Markowski A. Co i jak odmieniamy. [W:] Język polski. Poradnik Profesora Andrzeja Markowskiego. Warszawa, 2003. S. 83-238.
18. Mędak S. Praktyczny słownik łączliwości składniowej czasowników polskich. Kraków, 2005.
19. Mędak S. Słownik odmiany rzeczowników polskich. Kraków, 2004.
20. Nagórko A. Zarys gramatyki polskiej (ze słotwórstwem). Warszawa, 2000.
21. Polański E., Nowak T. Leksykon wiedzy o języku polskim nie tylko dla uczniów. Kraków, 2010.
22. Pyzik J. Przygoda z gramatyką. Fleksja i słotwórstwo imion. Kraków, 2000.
23. Saloni Z. Czasownik polski. Odmiana. Słownik. Warszawa, 2007.
24. Saloni Z. Wstęp do koniugacji polskiej. Olsztyn, 2005.
25. Tambor J. Po co są końcówki równoległe? [W:] Sztuka czy rzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego. Red. A. Achtełik i J. Tambor. Katowice, 2009. S. 9–20.
26. Uniwersalny słownik języka polskiego. Red. S. Dubisz. T. I-IV. Warszawa, 2003.
27. Wierzbicka-Piotrowska E. Zaimki nieokreślone w wybranych gramatykach języka polskiego. [W:] Czynić słowami. Studia ofiarowane Krystynie Długosz-Kurczabowej. Red. H. Karaś. Warszawa, 2006. S. 352-366.
28. Wróbel H. Gramatyka języka polskiego. Kraków, 2001.

Синтаксис

1. Nagórko A. Zarys gramatyki polskiej. – Warszawa, 2005.
2. Wróbel H. Gramatyka języka polskiego. – Kraków, 2001.

[Введите текст]

Лексикологія, лексикографія, фразеологія

1. Bańko M. Z pogranicza leksykografii i językoznawstwa. Warszawa, 2001.
2. Bąba S. Frazeologia polska. Studia i szkice. Poznań, 2009.
3. Frazeologia. [W:] Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś i D. Kopcińska. Warszawa, 2005. S. 507-513.
4. Język polski. Red. S. Gajda. Opole, 2001.
5. Krawczuk A. Wybrane zagadnienia poprawności frazeologicznej. Innowacje frazeologiczne w języku polskim. Tendencje rozwoju polskiej frazeologii. [W:] A. Кравчук Лексикологія і культура польської мови. Т. II: Культура мови. Київ, 2011. С. 388-421.
6. Lewicki A. M., Pajdzińska A. Frazeologia. [W:] Współczesny język polski. Red. J. Bartmiński. Lublin, 2001. S. 315-333.
7. Współczesny język polski. Red. J. Bartmiński. Lublin, 2001.

Мовленнєвий етикет

1. Etykieta językowa. [W:] Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś i D. Kopcińska. Warszawa, 2005. S. 627-633.
2. Grzeczność na krańcach świata. Red. M. Marcjanik. Warszawa, 2007.
3. Grzeczność nasza i obca. Red. M. Marcjanik. Warszawa, 2005.
4. Krawczuk A. Pragmalingwistyka. Polska etykieta językowa. Zmiany w zwyczajach językowych Polaków na przełomie wieków. [W:] Кравчук А. Лексикологія і культура польської мови. У 2 т. Т. 2.: Культура польської мови. Київ, 2010. S. 422-489.
5. Marcjanik M. ABC grzeczności językowej. [W:] Polszczyzna na co dzień. Red. M. Bańko. Warszawa, 2006. S. 231-310.
6. Marcjanik M. Etykieta językowa. [W:] Współczesny język polski. Red. J. Bartmiński. Lublin, 2001. S. 281-291.
7. Marcjanik M. Grzeczność w komunikacji językowej. Warszawa, 2007.
8. Marcjanik M. Mówimy uprzejmie. Poradnik językowego savoir-vivre'u. Warszawa, 2009.
9. Marcjanik M. Polska grzeczność językowa. Kielce, 2002.
10. Markowski A. Językowa grzeczność po polsku. [W:] A. Markowski. Jak dobrze pisać i mówić po polsku. Warszawa, 2000. S. 53-101.
11. Przybylska R. Akt komunikacji językowej; Teoria aktów mowy. [W:] R. Przybylska. Wstęp do nauki o języku. Podręcznik dla szkół wyższych. Kraków, 2003. S. 20-27.
12. Życzenia na każdą okazję. Wybór tekstów: J. Szczepniak. Olsztyn, 2007.

Історія польської мови

1. Dubisz S. Język – historia – kultura. (Wykłady, studia, analiza). Warszawa: Zakład Graficzny Uniwersytetu Warszawskiego, 2002.

Методика викладання іноземної мови

1. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. К.: Ленвіт, 2002. 327 с.
2. Методичні рекомендації та завдання для самостійної та індивідуальної роботи студентів з курсу Методика викладання іноземної мови: Кременець, 2010. 34 с.
3. Зінчук С.О. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2–11, 5–11 класи. – Дрогобич, 2010.

4. Кравчук А., Ковалевський Є. Методика викладання польської мови. Мова і культура в полоністичній дидактиці в Україні: підручник для вищих навч. закладів. Київ, 2017.
5. Мацькович М.Р., Біла С.Я., Островська Д. Д., Петрушка Л.А., Синкевич Н. Т., Тимошенко О.П., Кудрич О.С., Хлопек А.Б. Програми з польської мови та культури для позашкільних навчальних закладів. – Дрогобич, 2010.
6. Dąbrowska , Dobesz U., Pasieka M. Co warto wiedzieć. Poradnik metodyczny dla nauczycieli języka polskiego jako obcego na Wschodzie. – Warszawa, 2010.
7. Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie. CODN. – Warszawa, 2003.
8. Gębal P. E., Dydaktyka kultury polskiej w kształceniu językowym cudzoziemców, Kraków 2010.
9. Inne optyki. Nowe programy, nowe metody, nowe technologie w nauczaniu kultury polskiej i języka polskiego jako obcego, red. Cudak, J. Tambor, Katowice 2001.
10. Janowska Planowanie lekcji języka obcego. Podręcznik i poradnik dla nauczycieli języków obcych. – Kraków, 2010.
11. Język polski w świecie. Red. W. Miodunka. – Warszawa-Kraków, 1990.
12. Komorowska H. Metodyka nauczania języków obcych. – Warszawa, 2002.
13. Kowalewski J. Kultura polska jako obca? – Kraków, 2011.
14. Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej. Materiały z VI międzynarodowej Konferencji Glottodydaktycznej, red. P. Garncarek, Warszawa 2005.
15. Państwowe Egzaminacje Certyfikacyjne z Języka Polskiego jako Obcego. Standardy wymagań egzaminacyjnych. Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, MENiS. – Warszawa, 2003.
16. Portfolia językowe. Wydania polskie CODN. – Warszawa, 2005.
17. Postscriptum Polonistyczne: Polonistyka i język polski na Ukrainie. – 2009. – Nr 1 (3) (науковий редактор А. М. Кравчук спільно з Й. Тамбор та М. Русін).
18. Seretny A., Lipińska E. ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego, Kraków, 2016.
19. Skuteczna nauka języka obcego. Struktura i przebieg zajęć językowych. H. Komorowska. – Warszawa, 2009.
20. Sztuka czy rzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego. Red. A. Achtelek, J. Tambor. – Katowice, 2009.
21. W poszukiwaniu nowych rozwiązań. Dydaktyka języka polskiego jako obcego u progu XXI wieku, red. T. Miodunka, A. Seretny, Kraków 2008.
22. Wrocławska dyskusja o języku polskim jako obcym. Materiały z międzynarodowej konferencji stowarzyszenia „Bristol”, red. Dąbrowska, Wrocław 2004.
23. Z zagadnień dydaktyki języka polskiego jako obcego, red. E. Lipińska, A. Seretny, Kraków 2006.

Педагогіка

1. Бондар В.І. Дидактика. Київ: Либідь, 2005. 264 с.
2. Король В.М., Савченко О.П., Гнезділова К.М., Касярум Н.В. Семінарські заняття з педагогіки: дидактичні матеріали. Видавництво ЧНУ. Черкаси, 2007. 200 с.

[Введіть текст]

3. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. 2-ге вид., перероб.і доп. Київ: Знання-Прес, 2004. 445 с.
4. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 5-е видання, доповнене і перероблене. Київ, 2007. 656 с.
5. Педагогічна майстерність: Підручник. За ред. І.А. Зязюна. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ: Вища шк., 2004. 422 с.
6. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базилевич, Т.Г. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. Київ: Вища шк., 2006. 606 с.
7. Подласый И.П. Педагогика. 100 вопросов – 100 ответов: Учеб.пособие для студ.высш.учеб.заведений. Москва: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2001. 368 с.
8. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ.: Видавничий центр «Академія», 2001. 528 с.
9. Щербань П.М. Прикладна педагогіка: Навч.-метод.посіб. Київ: Вища шк., 2002. 215 с.